

Kern / 3495 (1-16)

552

4

D E

A T H E R O M A T E
M A N V C V R A T O .

SPECIMEN INAVGVRALE CHIRVRGICVM,
QVOD,
CONSENSV FACVLTATIS MEDICAE
HALENSIS,
V T
S V M M O S I N M E D I C I N A
E T
C H I R V R G I A

C A P E S S A T H O N O R E S ,
P R A E S I D E
I O A N N E C H R I S T I A N O R E I L I O ,
M E D I C . E T C H I R V R G . D O C T O R E , P R O F . P V B L . O R D .
T H E R A P . , D I R E C T . I N S T I T . C L I N I C I E T C .

D I E X I X . O C T . M D C C X C V I I I .
P V B L I C E D E F E N D E T

A V C T O R
C H R I S T O P H O R . A N D R E A S S C H M I D T ,
F R A N C O .
Haffenreppach in Franken

H A L A E
F O R M I S I O . C H R I S T . H E N D E L I I .

DE
A THE ROMATE
MANN CATALO

SECRET EN VOIRIE MONTY
CONSEIL DE LA REINE

SYMONE DE
L'HYROIA

LOUIS CHRISTIAN ROY
LE XIX OCT 1787

CHRISTOPH ANTON
L'HYROIA

VIRO ILLVSTRI, AMPLISSIMO,
COGNATO SVMMA PIETATE COLENDO,
IOANNI GEORGIO
MEUSELIO,

PRINCIPI BRANDENB. A CONSIL. AVLIC.,
PROF. PVBL. ORDINAR. HISTOR. IN VNIVERSITATE
LITERARVM ERLANGENSI, VARIARVM SOCIETATVM
ERVDITARVM MEMBRO,

HOC SPECIMEN QVALECVNQVE
I N
TESSERAM GRATI PIIQVE ANIMI

VOTVM VVLT

A V C T O R .

VIRO ILLUSTRI AMPLISSIMO

CONDATO SUMMAE REIPUBLICAE COLONIENSIS

IOANNI GEORGIO
MEUSSELO

PHYSICAE ET ANATOMIAE
MAGISTRO
AC ACADEMIAE
MEDICINAE
PRAEFECTO
ET
PHYSICAE
CATEDRAE
ORDINARIO

HOC SPECIMEN QUALICUMQUE

EST

TRIBUENDUM GRATIA TITULI ANIMI

COLONIAE

A. V. G. O. H.

DE
ATHEROMATE MANU CVRATO.

I. HISTORIA.

1.

Cysticus tumor, cuius curationem sat memorabilem narrandam suscepti, per quatuordecim iam annos mole auctus, originem duxerat octavo hominis anno ex vellicatione genae dexteræ violenta, quam ilico sanguinis effusio et inflammatio exceperat. Primo post laesionem nychthemero adeo invaluit inflammatorius tumor, ut praeter universam genam oculus etiam eiusdem lateris dolore vehementi, tumore et inflammatione corriperetur, febrisque valida accenderetur. Quibus quidem symptomatibus opposita sunt ea praesidia, quae sanguinis nimius cursus et citata vehementer febris requirere videbantur: missus est sanguis e vena, hirudines datae sunt prope ab oculo, regimen antiphlogisticum imperatum est, frigidis fotum est caput. Eo modo porrigebatur morbus ad tertium usque diem. Tum enim siluit febris cum delirio, tum dolor cessavit, inflammatio et tumor minuta sunt.

2.

2.

Ex eo autem tempore superfuit tuberculum nucem avellanam magnitudine aequans, quod ne ullo quidem discutiente remedio tolli potuit. Irritantibus potius medicamentis cursus humorum versus eas partes adeo incitatus fuisse videtur, ut indies magis magisque partes induerint, donec anno hominis vigesimo secundo ovum anserinum mole referrent. Gena et extrinsecus et intrinsecus mire tumida impedivit, quominus facile mandere cibos posset, imo dentibus saepius correptus fuit tumor, ut novis vulneribus inflammaretur, neque demum alios valeret cibos vorare praeter fluidos.

3.

Tandem in manus sciorum chirurgorum incidit, qui discussionem experientes irritantibus remediis, ad mercuriale tandem, pessimo consilio, venerunt unguentum, quod ad totam colli et tumoris superficiem dantes, febrem vehementem cum capitis doloribus et salivae cursu excitarunt. His accesserunt inflammatio colli, ulcera oris, dentium lapsus, et obstacula deglutitionis. Ferrum experiri nemo audebat, licet adsiduo, qui laborabat, eos, periculum ut faciant, moneret, metuens se tandem misero fato intermoriturum esse.

4.

Tot insciorum hominum perversis curationibus vexatus me adiit, ut auxilium ipsi ferrem.

rem. Neque tamen statim ad ferrum venire consultum videbatur, quum salivae fluxus aliaque symptomata id impedirent; ordinavi autem, ut saliva remissius flueret, laxantia; os eluere iussi aqua calcis vivae cum tinctura thebaica et melle rosarum. Octo tandem diebus interiectis adeo mitigata sunt quaevis symptomata, ut curationem experiri posse crederem, maxime quum enixe me homo efflagitaret, ut ferrum admoverem, sive mors inde, sive vita sequutura sit. Circumspectissime iterum perferutans tumorem, inveni, undique mobilem esse, extendi autem versus inferiora supra maxillam inferiorem, angulum oris trahere obliquo modo ad aurem, ad os usque zygomaticum procedere, et dimidiam fere glandulam parotidem complecti.

5.

Quae cum ita se haberent, ac laborans fiducia insigni praesidium manus postularet, chirurgis duobus in auxilium petitis, adgressus sum ipsam curationem, quam homo ea virtute subiit, ut aegerrime cogi posset, caput manu firmiter tenendum esse. Quum cuticula admodum tenuis et tumor satis expansus esset, a superiore ad inferiorem usque oram aperiendum esse mecum constitui; statim vero, incisa cuticula, exiit insignis pulliculae tenuis copia, totusque tumor fere momento citius evanuit. Basin tenebant partes, quae obduruerant, facile vero digitis eximendae. Pullicula
ibi

ibi contenta duas uncias et drachmam unam cum dimidia pendebat. Sanguinis pauculum effundens vulnus dilatari aegerrime potuit, cum saccus in superiore parte, ubi os zygomaticum contingebat, admodum crassus esset. Vt itaque sanguine effuso minimum sentirem impedimentum, pone eum, qui curabatur, stans, tenaculis saccum comprehendi, qui maxillae inferiori firmiter incumbens arteriam facialem manifesto pulsantem vicinam habebat. Saccus autem ea ratione comprehensus, facile separari poterat, quum ramuli arteriae pauci discissi glomerulis acervatis sine molestia comprimi adeoque sanguinis cursus sisti posset.

Ad mediam genam saccus fere cartilagineis duritiem acquisiuerat, forte quod hic partes primum obdurescere coepissent. Ne ductus laederetur Stenonianus, separavi reliquum tumorem ab osse zygomatico et ab angulo oris, quod etsi sine molestia contingeret, discindebatur tamen insignis arteriae transversae faciei ramus, quem vincire opus erat, quum nullis acervatis glomerulis satis comprimi posset. Quod de sacco supererat, in media gena et prope a parotide iis deinde tractandum duxi, quae pus movent.

6.

Haec curatio quamvis sanguinem admodum copiosum profuderat, doloremque non leuem produxerat separatio sacci, aeger tamen inter

inter curandum ne mussitabat quidem, neque animam deficiebat. Probe victo vulnere aeger quieti tradebatur.

Vt irritatus solidarum partium status minueretur, tincturam thebaicam cum nitro sumendam ordinavi; prohibui praeterea, ne quid manderet, sola autem fluida vorare dedi. Vesperti satis bene se habuit, pulsibus non admodum irritatis; laetitia autem exultans loqui conabatur, quo facto sanguis denuo promanavit. Quo sanguinis cursu sufflaminato, excubias ipsi agere quemdam hortatus sum, ne iterum sanguis prorumperet: cumque nec longe abessem, iussi, ut, si quae adversa acciderent, ilico advocarer.

7.

Ad horam undecimam vespertinam capitis dolores excitare, vulnus quoque dolore agitari coepit; id vero ad matutinum usque tempus continuavit, ubi facies parum tumida erat, pulsusque intra scripulum horae primum octoginta numerabantur. Vincituram intactam misi, eademque remedia continuare iussi. Vesperti febrile coepit, frigere, deinde aestu exagitari, dolores praeterea sentire in vulnere, capitis tumorem eum experiri, ut post duas demum horas oculo dextero nihil amplius conspiciere posset. Iam pulsus pleniore, magis irritati, centum et sex ictus intra scripulum horae primum faciebant. Corporis robur et sanguinis manifesta abundantia cogere me videbantur ut
de-

decem uncias sanguinis detraherem, simul e speciebus emollientibus fomentum vulneri imposui, ut dolores mitiores redderentur, idque de novo quovis bihorio repetere imperavi. Compressa ex duobus diebus alvus eluebatur, praeterea quoque, ut alvus liquida servaretur febrisque mitigaretur, potionem ordinavi ex pulpa tamarindorum cum sale Glauberi, cuius quantum vasculum dimidium ad theae infusum usurpatum capit, omni hora sumebat. Noctem sine quiete transegit, versus matutinum tempus caput vehementer intumuit, ut nec altero oculo quidquam videre posset. Nihilominus alvus libera erat, et febris mitior quam vespera hesternae.

8.

Vinctura remissa vulnus inspexi, quod siccum erat, ut totam vincturam aqua calida foveram solvere tantummodo possem. Quod supererat sacci, manifestum erat, extoto nimirum albidum et tendinosum. Intactum id reliqui, dolores mitigare contentus, balsamum Arcaei cum oleo amygdalarum dulcium superdedi, neque aliter quam remissius vincivi. Super vinctura autem posui cataplasma ex herba hyoscyami cum seminibus lini contusis. Vesperi iterum febris validius intenta est, pulsibus admodum plenis durisque, doloribus et capitis et vulneris vehementer auctis: mox desipere, e lecto aliquoties prosilire, tantoperè sitire coepit aeger, ut neque satis potuum ipsi exhiberi posset. Bibere autem iussi aquam cum cremore tartari

mi-

mistam, imo venam secui iterum, ut febris mitigaretur. Quo facto tandem symptomata sese paullo remiserunt; noctu vero iterum invaluit febris, donec sudoribus validis hora quarta matutina profusis et somno solveretur.

9.

Faciei tumor aliquantum consedit, dolores capitis et vulneris leniores evaserunt. Vinctura soluta suppurationem parcam observavi, tumidis tamen plagae oris. Simili vero modo vinctus est aeger, superdato eodem cataplasmate. Diem quiete transegit, vesperi vero iterum sese iactare, anxietatem queri, quam durare non possit, pulsibus exilibus, celeribus spasticisque, ut intra scripulum horae primum nonaginta octo ictus observare potueris: cutis praeearida et flagrans; tumor faciei adeo imminutus, ut utroque oculo cernere posset. Vultum perspexi anxium et quasi desperantem, os aperire aeger nequii. Ex quibus notis conieci, nervorum distentionem, et spasmus maxime cynicum instare. Statim vero aqua multa tepida corpus totum fovi, laudanisque guttas viginti propinavi; collo et maxilla inferiore inunctis laudano, oleo hyoscyami et althaea, quibus superdatum est cataplasma. Hora post balneum adhibitum aeger ad quietem rediit et ad somnum, sudore quoque valido solutus.

10.

Matutino tempore pulsus mollior et magis quietus, evanuerant angores et dolores capitis,
con-

considerat tumor faciei: neque tamen os aperire potuit, adeoque masseteres obduruerunt, quasi firmum quid mandere voluisset: quibus iterum laudani guttas viginti opposui. Vinctura soluta laetus vidi, pus bene esse motum, orasque vulneris parum tumere. Sacci residuam partem intactam misi, ne novis stimulis excitaretur: eodem autem modo vulnus vinctum fuit, ac prioribus diebus, linamentorum vero carptorum plus indidi, ut pus facilius sorberetur. Unguento addidi unguentum mercuriale, iisque quibus fatus erat, capita papaveris. Cum nimis fatigatus esset aeger, iusculum parare imperavi e carne vitulina cum pulpa sago, quod ope pennae anserinae attrahi oportuit. Remissius transegit diem, vesperi vero, licet non eadem vehementia, redierunt symptomata, quibus eadem praesidia iterum opposui.

II.

Quum per noctem bene dormisset, expectatus bibere cupiit: infusum theiforme cum pauxillo succi citrorum, aperto ore, egregie vorare potuit. Pulsus molles, parum irritati, intra scripulum horae primum septuaginta novem numerabantur. Vulnere recluso puris egregii non parum inveni; id, quod de sacco supererat, colliquescere coepit, vulneris autem plagae non amplius tumidae prope ad se invicem accedebant. Vincturae eidem institi; ob distentionem vero maxillae superinunxi eadem. Curatus per aliquot horas extra lectum transegit,

git, vesperi praeter tensae maxillae sensum nihil conquestus est. Quodsi os aperire vellet, praeter voluntatem iterum occludi vidi. Eadem praesidia balnei, fomentorum et laudani iterum adhibita noctem quietam attraxerunt. Post somnum experrectus hilari animo, nihil tensionis sensit. Totum corpus leniter madere, pulsumque molliorem reperi: lecto itaque se continere ac quemvis animi adfectum praecavere imperavi. Vulnus pure probae notae impletum erat; duriores autem partes genae adhuc firmiter adhaerentes lapide infernali tetigi, ut pus moveretur, et carnis recentis copia propullularet. Superinunxi styracem, ac pulvillis contexi. Huic quoque fini et servandis viribus idoneus videbatur cortex peruvianus, quem itaque ordinavi.

12.

Totum hunc diem extra lectum moratus est aeger; cumque vesperi bene sese haberet, abstinere iussi a laudano et balneo. Quiete transacta nocte, alvum sponte deposuit, quod antea nunquam acciderat, maxillam movere sine ulla molestia potuit. Hilaritate singulari, simulac me conspexit, me adgressus manu comprehensa: »Iam exploratum habeo, inquit, mortem nos fugasse, adeo enim bene me habeo, »ut ambulare velim.» Vulnus interea optimam induerat faciem, pure fere omnes, quae obdurerant, partes solutae cum eodem eximi poterant. Quidquid supererat, lapide infernali iterum tetigi, superdato unguento e styrace et
con-

contractis oris ope emplastri adhaesivi, omissis autem unguentis aliis et cataplasmate. Fami meridie cessit, cupidineque insigni cibos ingessit.

13.

Sequenti die, cum bene quieteque dormiisset, caroque vulneris admodum copiose pro- pullulasset, linamenta carpta indidi, superposui autem pulvillos cerato saturni inunctos, fir- mius quoque vincturam contraxi. Corticis pe- ruviani usu perrexit, ac inposterum semper siccis tractavi vulnus, lapide infernali, quae nimis emergebant, tetigi, donec, feliciter ce- dente curatione, post quatuor hebdomadas pe- nitus consanesceret. . . . Distentionem autem musculorum perfectum profiteri spasmus cyni- cum licet non ausim, cum quadantenus saltem os diducere aeger potuerit: exploratum tamen habeo, ni opium ilico post curationem adhibi- tum fuisset, laborantem intermortuum fuisse. Maximo autem praesidio etiam balnea tepida fuerunt.

II. EPICRISIS.

14.

Hunc morbum eiusque curationem ut rite illustrare possimus, incipiendum esse arbitror a definitione tumoris, quo aeger per adeo lon- gum tempus iam laboraverat. Fuisse autem tu- morem, tunica peculiari inclusum, seu cysti- cum, cuique patet, ut nulla amplius egeat de-
mon-

monstratione. Quorum tumorum quum plura observentur discrimina, quae differentiam eius, quod intus est, praeprimis complectuntur, *meliceridem* nimirum, quae liquidio rem humorem pressu circumfluentem continet, *atheroma*, cui subest quasi tenuis pulticula, et *steatoma*, cui pingue quiddam; ad atheromatum speciem nostrum tumorem numerandum esse constat, quandoquidem discissa tunica exierit eius pulticulae insignis copia.

15.

Eius tumoris autem nomen ab *αἰθήρα* deducitur, quae tenuem pulticulam signat, e zea aut tritico molitis et in pollinem redactis, infantibus convenientem, ¹⁾ quum meliceridis nomen a similitudine mellis, steatomatis a pinguedine seu adipe derivandum sit, quod in iis continetur. Est itaque ea specialis differentia trium eorum tumorum, quod meliceris et steatoma magis naturalem habeant contentorum indolem, lympham nimirum spissescentem, mellisque molem aequantem, et adipem ipsam, paullo magis tantummodo crassam, quam in statu naturali contingit, atheroma vero complectatur peregrinum quid, quod, licet formatum esse videatur ex humoribus naturalibus, mole tamen solida et farinosa aut pultacea manifestius recedit a statu naturali.

16.

Insunt autem atheromati plerumque et alia peregrina, quae mirum quandoque aliquid produunt.

1) DIOSCORID. lib. II. c. 114. p. 126. ed. Sarrac.

dunt. Ita CELSVS iam observavit quasi rasae cartilagini aut hebeti carni et putri id simile esse, quod intus sit: 2) PHILOXENVS animalcula muscis aut culicibus similia, et LEONIDAS Alexandrinus aliquando lapidosas partes aut sulfuris ramenta, velut ossicula gallinarum mansa, aut pilos crassissimo humori complicatos animadverterunt. 3) Nuperis quoque temporibus non raro pilos, dentes, ossa, aut alia organica corpora in atheromatis reppererunt RUYSCHIVS, 4) CLEGHORNIVS 5) aliique. Hydatides quoque non raro inventae sunt, quae manifesto a vermiculis aut taeniis generatae fuisse videntur.

17.

Quid tumores eiusmodi intus habeant, ad quamnam itaque speciem referendi sint, ut coniectura praesagiri potest, sic ex toto cognosci, nisi cum eiecta sunt, non potest. Generatim vero vel cedere prementibus digitis vel non cedere solent. Quo magis cedunt, eo magis meliceri; quo plus renitent, eo magis steatomati adnumerandi esse videntur. Id autem habent peculiare, quod sine dolore sint, ac non, nisi pressis aut vellicatis partibus adiacentibus, possint molestias aut dolores producere.

18.

2) CELS. lib. VII. c. 6.

3) AËT. tetr. IV. lib. 3. c. 7. p. 743. coll. STEPHAN.

4) Advers. anat. chir. dec. III. p. I.

5) RICHTERS chirurg. Biblioth. B. XII. S. 233.

18.

Nonnumquam videntur posse inflammari, quum velamentum, quod eos circumdat, rubicundum adipiscatur colorem et renitentem molem. Neque tamen ullus adesse dolor aut aliud quoddam inflammationis imminens symptoma observatum est. Vnde, etiamsi is accedat rubor, nequaquam tamen tumores cysticos posse in exulcerationem per se abire, nonnulli arbitrati sunt. Adsunt tamen non raræ apud auctores observationes, ⁶⁾ quod externis stimulis irritati eiusmodi tumores in ulcus apertum transierint, a quo denique fistula fiebat.

19.

Non desunt præterea casus, ubi naturæ vi, pressione forte leniore, ii tumores discutirentur, ubi tumor contentus abiret in vasa lymphatica resorptus, vacua autem remaneret cystis. Is exitus magis sperandus arteque promovendus nonnumquam est in meliceri, quam in atheromate aut steatmate. Etenim, quo fluidius id est, quod tumor intus habet, eo facilius etiam resorberi potest: atheromata vero, cum peregrina sæpius corpora, solidiorem saltem massam, contineant, non possunt quin resistant cuivis vi ac conatui vel naturæ vel artis, eos discutiendi. Hinc veteres iam, PAULLO Aegineta teste, discussionem soli meliceridi adiudicarunt, atheroma vero et steatoma absque ulla

re-

6) RICHTERS Wundarzneyk. Th. I. §. 429.

resolutionis probabilitate paullatim magis incre-
scere, neque aliter quam vel excisione vel pu-
tredine tolli posse. 7)

20.

Moles, in quam augentur tumores cystici,
maxime atheroma, enormis nonnunquam est.
Nostrum, si omnia computentur, fere uncias
duas cum dimidia pendebat. Exiguum itaque
fuisse, si cum aliis auctorum observationibus
componitur, apparet: namque praeter incredi-
bilem fere molem tumorum, quam refert IOAN-
NES LANGIUS, fidus alioquin testis, quaeque
sexaginta libras aequabat, 8) exstant plures ca-
sus, ubi viginti, triginta aut quadraginta libras
pendidisse dicuntur. 9) Eam molem quum ha-
bent, nil mirum est, si, nimio cursu humorum
nutrientium huc appellentium, aliae partes pri-
vantur nutrimentis, adeoque extenuantur, ut
phthisis facile sequi possit. Hinc saepius ob-
servatum est, macros esse eiusmodi homines,
nec posse prae debilitate extra lectum morari.

21.

Nullus fere corporis locus est, qui hisce
tumoribus non sit obnoxius. Quam latissime
patet tela cellularis, proveniunt, quamvis maio-
res

7) FAVLL. Aegin. Lib. IV. c. 34. p. 147.

8) LANG. epist. med. lib. III. ep. 4. p. 981.

9) SEVERIN. de abscess. anom. c. 14. p. 139. HELL's Syst.
der Wundarzneyw. Th. IV. S. 301.

res observentur ambitu in thorace et abdomine, quam in capite, ubi, licet frequentes sint, exiguae tamen molis fere semper esse solent. Fere desunt in abdominis ambitu, quum pressionibus variae et coacta forma partium adiacentium necessaria esse videatur, ut eiusmodi procurentur tumores. Vbi autem nulla adsunt ossa, nulli renitent tendines firmiores, ea etiam haudquam oriri potest passio, quae congestionem humorum lymphaticorum certis finibus terminatam, duramque et renitentem supponit. Atheromatum in fronte media, pone oculi canthum exteriorem, post aurem, in cervicibus, sub lingua, in paristhmiis, in dorso, in media manus vola, in cubiti flexura ortorum historias collegit MARCVS AURELIUS SEVERINUS.¹⁰⁾

22.

Sedem tumorum eorum quaerendam esse in cellulis, praeprimis eius textus, qui a cellulis nomen habet, per se manifestum est: quamvis non raro glandulas vel conglobatas vel conglomeratas simul pati negandum non esse videatur. Harum cellularum peculiaris humor primam exhibere originem et quasi stamina tumorum eorum, sive eius, quod intus habent, inde credibile est, quod nonnunquam, qui prius mobiles erant et fluentes, deinde immobiles fiunt, duri et renitentes. Melicerides enim in atheromata, haec vero in steatomata mutantur, et qui ante

B 2

fa-

10) L. c. e. 17. p. 143.

facile moveri poterant, post ne ullo quidem modo moveri possunt. Quodsi itaque ex meliceride atheroma exortum fuerit, tumor primus, qui ex lymphâ mera coit, fluidus et mollis, indies magis indurescit, ut tandem stasi lymphatica durior corpuscula etiam solidiora continere videatur, quae lympham coagulata[m] aut organico modo mutatam supponunt.

23.

Iidem tumores ut probe dignoscantur a pluribus aliis, qui longe aliam causam supponunt, plurimum interest; siquidem non desunt observationes manu curatorum et incisorum eorum tumorum, qui verò ex dilatatis potius arteriis originem ducentes incisi exitialem patiebantur eventum.

Ab aneurysmatibus autem differunt hi tumores, quod ibi appareant, ubi nullus arteriae cuiusdam insignis ramus quaerendus est. Oportet itaque eum, qui curaturus est, positum et divisionem vasorum probe cognoscere, ut, quae petant repetantque rami arteriarum aut venarum cursum, certum habeat. Deinde vero notandum est, aneurysmata initio pluribus proprietatibus optime discerni posse ab aliis tumoribus, maxime cysticis, licet temporis progressu handquaquam ea adesse differentia videatur. Sub initiis itaque morbi manifesto tactu pulsus arteriae dilatatae explorare poteris; non raro etiam auditu facilem strepitum sanguinis impetu quo-

quodam in arteriam dilatatam irruentis habebis; videbis praeterea lividum aut rubicundum tumoris colorem, quae signa singula in tumoribus cysticis deficiunt. Quodsi vero aneurysma iam inveteratum plures adsumserit tunicas, ex secedente lympa generatas, ut crassiora velamenta inter sanguinem et manum contrectantis intersint, adeo simile tumori cystico fit et colore et duritie et pulsus strepitusque defectu, ut facile utraque adfectio commutari possit. Tunc vero duae supersunt notae, quibus discrimen inhaeret, situs nempe et positus tumoris, ac intermissio pulsus in arteriae dilatatae ramo, quem saepius manifesto indicio tangere poteris; quae nota quamvis non ubique inveniatur, quum ex arteria aneurysmatica non unico semper flumine sanguis ad eum ramum currat, quem manus medici tangere potest, sufficit tamen in pluribus casibus.

24.

Ab aneurysmate ad varicem transitus est. Is, cum diutius iam moratus est, adeo firmas adipiscitur tunicas, ut fluida eius moles, lividus color aut subcruentus, quibus initio distingui potest, deficiant, eaque ratione haberi pro tumore tunicato possit. Oportet autem tunc eum, qui curaturus est, circumspectissime inquirere in positum morbi, ut, qua tendant venarum rami maiores, bene distinguat. Deinde solertissima opus est disquisitione status praegressi, ut, quanam ratione morbus adgressus sit

sit aegrum, quaenam adfuerint initio notae, sciat. Ex his itaque aliisque notis plerumque exploratum habebit medicus, utrum sit verus tumor cysticus, an varix, quem curare suscipit.

25.

Ad difficillimum transeo locum, diagnosin nimirum tumoris cystici et scirrhi: uterque enim tuberculum sistit solidum plus minusve durum, paullatim lentissimoque nonnunquam modo auctum, nullis aut minoribus saltem doloribus iunctum, neque facile phlegmonen concipiens. Notarum autem, quibus uterque dignoscitur adfectus, prima fere est immobilitas scirrhi a primo inde orta. Etenim quamvis exiguae molis tuberculum, imo solam saepius rimam sistat, habet tamen duri aliquid, quod adeo arcte cum vicinis partibus cohaeret, ut hac illacve moveri aegerrime possit. Quin chordae nonnunquam magnopere tensae firmare videntur durum id tuberculum, et arctissime colligare cum partibus vicinis. Tumorum autem cysticorum plerique, praeter atheromata et steatomata insignis ambitus, initio saltem, facile moveri possunt, et melicerides ac atheromata plura adeo fluida sunt, ut nullo modo cum scirrhis commutanda esse videantur. Deinde tenendum est, tumores tunicatos ubique provenire per totum textus cellularis ambitum; scirrhos autem fere terminari glandulis et conglomeratis et sebaceis, ut itaque multo rarius hi quam illi proveniant. Scirrhii etiam multo magis infesti sunt

sunt senibus, aut hominibus, qui diu iam atrabilario habitu, moestis animi adfectibus laborarunt; tumores autem tunicati oriuntur in iuuenibus aequae ac senibus, nullam eiusmodi labem totius habitus supponunt, sed locales magis causas aut laxitatem saltem systematis lymphatici et glandularum conglobatarum.

26.

Aliud etiam est discrimen, quod tumores tunicati, quanquam lentius augeantur, in multo maiorem tamen molem increscant, quam scirrhi, qui diutius exiguum servant ambitum, praeduri manent, nec ipso nonnunquam tempore, quo transeunt in carcinoma, mole admodum augentur. Denique scirrhi etiam, quamvis per se dolorem haud insignem excitent, eo tamen multo magis ac frequentius adficiuntur quam tumores tunicati; hi enim nunquam ipsi dolent, sed vicinae solummodo partes, quas tendunt aut comprimunt. Scirrhi autem saepius quovis menstruo circuitu exagitantur, ut dolores non raro praeaceros producant.

27.

Variis locis variè occurrunt tumores, cum quibus confundi possent cystici. Exempli loco adducam tumorem articulorum, qui fungi nomen fert ac genibus maxime infestus est. Is potest commutari cum follicularis tumoribus, genua corripientibus, quos frequentes praeprimis esse apud monachos at devotos homines, qui

in

in genna saepissime concidunt, testatur BRAMBILLA.¹¹⁾ Distinguuntur autem a vero articularum fungo, quod magis circumscripti unum tantummodo locum occupent, quam verus articularum fungus totum articulum, quam late patet, complectatur, et praesertim ligamenta et capsulas articulares corripit, unde durus tumor undique statim ab initio sese expandit ac immobilem reddit articulum.

28.

Expositis notis diagnosticis atheromatum, ad causas ipsas transgredimur, e quibus dispositio quaedam in corporis laxa et flaccida constitutione quaerenda primum omnino in censum venit. Etenim videmus id vitiorum genus non raro hereditarium esse, et potissimum apud eos homines esse frequentissimum, qui scrofuloso morbo laborant, aut eius sequelis affecti sunt. Hinc explicatu haudquaquam difficile est, cur infantes, tinea capitis laborantes, atheromate non raro aut meliceride ad cervicem aut in capite ipso ostendant.

29.

Praeter hanc dispositionem causae externae sunt accusandae, quae per se quidem nequeunt ipsum vitium producere, possunt tamen cum dispositio adest. Vellicatio, contusio, ictus, pressio, aliaque id genus extranea, ita saepenumero agunt, ut stasin aut obstructionem

pro-

11) Abhandl. der Josephin. Akad. Th. I. S. 4. 5.

producant, quibus eiusmodi tumor cysticus adiungitur. Id et SEVERINI et nostra observatione confirmatur. Quanam autem ratione ex his causis tumores isti oriri possint, iam nostrum est inquirere.

30.

Eximius sui temporis auctor PLATNERVS iam arbitratus est, ex vitio vasorum lymphaticorum, quae et adipem et lympham e cellulari textu resorbeant, eos tumores ortum ducere, et IANSENIVS speciatim steatomata oriri contendit, si vasa lymphatica pinguedini resorbendae dicata quacunque de causa vel comprimantur vel obstruantur.¹²⁾ Quaevis enim congestio aliter explicari nequit, quam ex impedita resorptione, sive ex nimis aucta exhalatione: quorum vitiorum istud praeprimis accusandum esse in tunicatis tumoribus videtur, quum laxitas et atonia systematis absorbentis praecipuam sistat causam huius morbi praedisponentem. Residua itaque et non resorpta lympham in cellulis textus cellularis stagnat, cumque a nulla solidorum vi agitur, propellatur aut resorbeatur, sed potius indies copia augeatur, necesse est, ut tandem spissescat, ut materies albuminosa quiete diuturna coeat ac solidorum corporum indolem adipiscatur. Eiusmodi aliquid fieri videmus et in aliis lymphae organicae statibus: sic ex lympham in articularum cavitatibus aut intra vesicam urinariam vel in aliis caveis stagnante oriuntur calculosa concrementa, quae
nil

12) SÖMMERRING de morb. vasor. absorb. §. 68, p. 164.

nil aliud sunt, quam mucus ex materie albuminosa inspissata ortus, qui, accedente quiete vel alio quodam principio coagulante (quod interdum oxygenes esse, seu acorem phosphori corpori animali proprium) in coagulum solidum abit. 13)

31.

Tali itaque ratione molem et contenta varia atheromatum exponenda esse nobis videntur. Ossea enim aut capilliformia corpuscula, aut lapidosa concrementa, aut pultacea massa, quae saepius in eiusmodi tumoribus reperiuntur, unum quasi stamen, unam, ut ita dicam, radicem habent, materiem albuminosam lymphae, quae pro variis conditionibus fluidior est aut spissior tenaciorque, quae itaque, pro eadem differentia, vel pultaceam vel osseam vel etiam lapideam indolem acquirere potest. Nonne forsitan eodem modo ortus eorum, quae in ovariis vitiatis virginum reperta sunt, explicandus esse videtur? 14) Nonnunquam quidem conceptio probabiliter praegressa est, unde ex imperfecta conceptione organica illa corpora a variis exponuntur auctoribus. At vero, cum casus plures non desint, ubi omni suspitione aegrae eiusmodi vacarent, gravidas unquam antea fuisse, aliter haudquam lucem videre nos posse arbitror, nisi ex mutationibus organicae lymphae, quae in tunicatis tumoribus, maxime in atheromatibus, contingit.

32.

13) SPRENGELS Pathologie, Th. III. §. 371. 372. §. 412.

14) *Ib.* §. 276.

32.

Velamenta illa, quibus atheroma circumdatur, cellulari tela inspissata formantur, quae apposita lymphae spissescens maiore indies copia, paulatim firmiorem etiam adipiscuntur indolem, ut denique immobilis reddatur tumor. Nonnunquam vero, dum lympham magis inter se cohaeret, ac corpusculis adglutinatur ex ea formatis, libera magis manent velamenta, ut et inveterati eiusmodi tumores facile moveri possint. Est tamen semper aliquid in velamentis, quod supellectilem novam lymphae generandae addit. Arteriae enim, velamentis vicinae, suppeditant iugiter lymphae eius copiam, e qua formantur cystides. Vnde, exenta licet omni omnino massa, quam tumor tunicatus intus habet, nova tamen fere semper propullulat, nisi velamentum simul, aut basis saltem exterminata fuerint, quo quidem facto destruuntur etiam germina humorum contentorum.

33.

Tandem curationem, quam manu suscepi, paucis illustrare conor. Et primo quidem loco moneam, me non sine iure taxasse eorum conata, qui tumorem adeo renitentem ac inveteratum discutientibus aut resolventibus remediis tractaverant: quandoquidem probe sciam, a pristinis inde temporibus in fluidis magis tumoribus tunicatis, in meliceride, aut atheromatis recentibus, tentari posse discussionem. Ita

PLATNERVS recentibus tumoribus superhaberi

iu-

iubet emplastrum diachylon, aut vaporem e sale ammoniaco et aceto, seu spiritum Mindereri. Cataplasmata autem, quae laxant, noxia esse, neque iis, neque aliis remediis committendum, ut tumor per se aperiatur, quum, velamento illo non abscedente, facile hebes caro vitiataque aut sarcoma inde enasci possit. 15) Ea ipsa res quoque obstat discutientibus omnibus singulisque, quum faciant quidem, ut absorbeatur aliquid humorum in caveam illam effusorum, nequidquam tamen velamentum destruere aut impedire possint, quominus illud denuo humorum copiam exsudet. Addi tamen, si unquam in recentibus tumoribus ad discutientia confugere fas esset, possent longe alia et magis efficacia quidem remedia, velut emplastrum resolvens Schmuckeri, belladonnae sive cicutae folia recens contusa, frictiones tumoris frequentiores etc. Ad meliceridem maxime discutiendam GIRARDVS duo nobis praesidia commendavit ex gummi ammoniaco et sagapene cum antimONIO crudo, aliud autem emplastrum *Vigonis* cum mercurio. 16) Ne novus iterum fons humorum in cavea congestorum aperiatur, varii auctores commendant compressionem fortio-rem, cuius ope velamenti parietes ita continuo ac arcte ad se invicem attrahuntur, ut nova materiei contentae generatio impediatur. 17)

34.

15) Instit. chirurg. §. 765.

16) RICHTERS chirurg. Bibl. B. III. S. 450.

17) HALL'S Syst. der Wundarzneyk. B. IV. S. 315.

34.

Praeter discussionem nonnulli ad deligationem confugiunt, maxime quum tumor pedicellatus est, eiusque formae, ut basis eius constringi, lentiorique eo modo solvi a reliquo corpore possit. Ea curatio et nuperis temporibus commendata nullo modo praeferri posse ferro videtur, quum dolores, quos excitat, ni vehementiores, iidem fere sint ac qui ex ferro oriuntur, quum praeterea breviori tempore ferro solvi possint pedicellati tumores: ideoque et huic principatus merito tribuendus est.

35.

Curatio autem ipsa, quae ferro fit, duplici instituitur ratione: *vel* enim aperitur tumor ipse, discisso velamento; *vel* cystis cum clausis velamentis eradicatur. Prior methodus maxime commendanda esse videtur, si e vicinorum vasorum vulneratione periculum timeamus, si id, quod intus est, ita fluidum aut pultaceum esse videtur, ut faciliori hac ratione evacuari possit. Veteres iam chirurgiae per medium secare tunicam, tunc ustoria applicare iusserunt, ut crustam accipiat apertus tumor, tum vero exciso velamento pus moventia adhibuerunt.¹⁸⁾ SEVERINVS in apertos tumores, si firmiter haerent, candentia ferra immittit, quae maxime idonea sint remedia, ubi minus evulsae videantur fibrae, quibus tumor nititur,
aut

18) CELS. lib. VII. c. 6. AET. tetr. II. lib. III. c. 83. p. 333.

aut ubi periculum sit profluxuri sanguinis vel accessurae corruptionis. Speciatim vero monet, atheroma haud semper oportere totum a cute revelli, ita ut velamentum conclusi infarctus integra sit. Satis esse, ut latiuscule et decussatim transcissa cute, quam maximam licet, membranae partem forficulis aut scalpro rescindas, ceteram portionem medicamentis digerentibus et erodentibus detracturus. 19)

36.

Quodsi itaque id, quod intus est, vel mel-leus humor, vel pulticula tenuis esse videtur, incidi omnino cystis debet. Potest tamen etiam setaceo aperiri, eaque simul adhibenda sunt, quae puri movendo sunt. Si autem tumores adeo duri sunt, ut aperiri tunica non posse videatur, prius tamen eradicari aut circumscissa cystis tota et integra eximi non debet, quam tentata fuerint ea remedia, quae mollire et du-ros tumores in melicerides mutare valent. Eo fine expedit maxime *spiritus arthriticus Pottii*, qui sale communi, acido sulfuris et oleo terebinthinae constituitur. 20)

37.

Dum ipse tumor tunicatus durus est et solidus, neque tamen cum partibus vicinis iusto fir-

19) SEVERIN. I. c. c. 25. 26. p. 166. sq.

20) ACREL's chirurg. Mädel p. 246. RICHTERS chirurg. Bibl. B. IV. S. 464.

firmiori nexu cohaeret, extirpatio omnino tentanda est, si prius vasis vicinis cautum est. Veteres iam chirurgi, LEONIDAS Alexandrinus et ANTYLLVS, monuerunt, saccum totum cum integro velamento excindi aut uncinis extrahi debere. Cavendum maxime esse, ne humor effluat, tumorque concidat, quo facto tunica aegerrime possit excoriari ac curari. Quodsi aliquid de tunica relinquatur, ad putredinem id esse cogendum oleo tepido et butyro. ²¹⁾ Eorum loco remediorum nuperi substituunt vel scarificationem vel etiam caustica, e quibus mercurius praecipitatus ruber et lapis infernalis aut butyrum antimonii praecipue memoratu digna sunt.

38.

Consuendas esse post extirpationem vulneris oras, ut antiquitas suasit, equidem et superfluum duco et noxium, siquidem deperdita caro prius non regeneratur quam pure moto, e quo partes eae eliciuntur, quae carnem constituunt. Spleniis itaque et linamentis carptis implendam esse cavitatem, eaque inungenda glutinantibus aut leniter irritantibus, pro differenti orarum indole, ut promanans pus bonam carnis copiam suppeditare possit. Tali modo et nostra curatio perfecta est, perficique posse similes curationes persuasum habeo.

21) A Æ T, tetr. IV. lib. 3. c. 7. p. 744.

T H E S E S.

I.

Contagia non proximam, sed remotam morbi causam constituunt.

II.

Causa proxima morborum vix per se, nisi in morbis organicis, cognoscitur.

III.

Hydrops nervi ischiadici non causa, sed effectus morbi ischiadici est.

IV.

Inflamatio est morbus vasorum haemato-phorum. Quare telam cellulosa[m], membranas, viscera esse inflammata, improprie dicitur.

V.

Anatomia quasi basis artis medicae et chirurgicae efficit.

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

SCHMIDIO

AMICO SVO CARISSIMO

S. P. D.

MEYERVS LEVIN

MEDICINAE DOCTORANDVS.

Inter plures viros eximios, qui singulari suo favore me affecere, quorumque memoria mihi semper carissima erit, TU etiam, amatissime Amice, haud mediocri amore me prosecutus es. Neque enim unquam TE perfidum inveni, aut inconstantem, sed candidum semper atque fidum amicum, omnibusque animi dotibus, quae medicum mirifice exornant, instructum. Et omnibus profecto, qui TE norunt, cognitum est, TE vere medicinae studuisse, atque dies noctesque in legendis dijudicandisque optimis tam veterum quam recentiorum medicorum libris consumsisse. Quamobrem certe non mirum est, TE eximiam multifariae eruditionis copiam TIBI comparasse, id quod et dissertatio TUA declarat, opus

C

doctis-

doctissimum, quod solidam TUAM atque insignem doctrinam praeclare demonstrat. Quare merito nunc TIBI tribuuntur summi in arte medica honores, quibus ii tantum ornari solent, qui in arte nostra probe perdiscenda omnem operam adhibuere. In exercenda medicina, ut omnia feliciter TIBI cedant, et ut obsequentes, confidentes et sapientes sortiari aegros, amanter opto. I nunc ad patrios lares, Doctorande doctissime, et arti nostrae amplificandae vaca. Quicumque vero nos in futurum dividant terrarum tractus, conserva mihi eam, qua me semper complexus es caritatem et amicitiam, firmiter TIBI persuasus, nullum tempus TUI amore, TUIQUE desiderio apud me fore vacuum. Vale.

Dabam Halae in Fridericiana d. XIX. Octob.
MDCCXCVIII.

WOB

Tica

DE
ATHEROMATE
MANV CVRATO.

ICVM,
EDICAE
CINA
ES,
EILIO,
/BL. ORD.
ETC.
VIII.
HMIDT,
tenken
II.

